

ภควโต อนุตตรํ เชฏฺฐเสฏฺฐภาวํ สุตฺวา พฺราหฺมณฺสฺส จิตฺตเมวํ อุปฺปนฺนํ
 กาย นฺุโข ปฏฺิพฺทาย อิมํ ปตฺโตติ ตสฺส จิตฺตมณฺวาย อิมายาหํ ปฏฺิพฺทาย
 อิมํ อนุตตรํ เชฏฺฐเสฏฺฐภาวํ ปตฺโตติ ทสฺเสนฺุโต เอวมาห ๑ ตตฺถ
 อารทฺธํ โข ปน เม พฺราหฺมณ วิริยํ อโหสิตี พฺราหฺมณ น มยา อัย
 อนุตฺตรโร เชฏฺฐเสฏฺฐภาโว กุสีเตน มุฏฺฐสฺสตีนา สารทฺทกาเยน วิภฺจิตฺตจิตฺเตน
 อธิคโต อปีจ โข ตทฺธิคมาเย อารทฺธํ โข ปน เม วิริยํ อโหสิ
 โทธิมณฺเฑ นิสินฺเนน มยา จตฺตฺรํกสมนฺนาคคํ วิริยํ อารทฺธํ อโหสิ ๑
 ปคฺคหิตํ อสติลปฺวตฺติตฺตนฺุติ วุตฺตํ โหติ ๑ อารทฺธตฺตาเยว จ เม ตํ
 อสฺลฺลีนํ อโหสิ ๑ น เกวลลฺจ วิริยเมว สตีปี เม อารมฺมณานิมุขีภาเว
 อุปฺภูจिता อโหสิ อุปฺภูจิตฺตฺตาเยว จ อปฺปมฺภูจาท ๑ ปสฺสทฺโร กาโยติ
 กายจิตฺตปฺปสฺสทฺทริวเสน กาโยปี เม ปสฺสทฺโร อโหสิ ๑ ตตฺถ ยสฺมา
 นามกาเย ปสฺสทฺเท รุปกาโยปี ปสฺสทฺโรเอว โหติ ตสฺมา นามกาโย
 รุปกาโยติ อวิเสเสตฺวาว ปสฺสทฺโร กาโยติ วุตฺตํ ๑

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มครเป็นไทย

๑. ก็พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อทรงพิจารณาเห็นการละกรรมเครื่องเผาผลาญนั้น (มีอยู่) ในพระองค์ เพราะเหตุที่พระองค์ถึงการนับว่าเป็นผู้ละกรรมเครื่องเผาผลาญ เพราะทรงละเหล่าอกุศลธรรมที่เรียกว่าเป็นที่ตั้งแห่งกรรมเครื่องเผาผลาญ เพราะเผาผลาญชาวโลก จึงทรงรับรองอีกปริยายหนึ่ง ๆ ในบทว่า ตปสฺสึ นั้น มีใจความเฉพาะบท ดังต่อไปนี้ ๆ อกุศลธรรมทั้งหลายชื่อว่า ตปะ เพราะอรรถว่าเผาผลาญ ๆ คำว่า ตปะ นั้น เป็นชื่อเรียกอกุศลธรรมทั้งหลาย ๆ สมจริงดังพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในพระคาถาว่า ผู้ทำบาปถูกเผาผลาญอยู่ในโลกนี้ ละไปแล้ว ก็ย่อมถูกเผาผลาญ ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงถึง ทรงสลัด ทรงละ คือทรงกำจัดกรรมเครื่องเผาผลาญเหล่านั้นเสียได้ เหตุนั้น จึงทรงพระนามว่า ตปัสสี (ผู้ละกรรมเครื่องเผาผลาญ) ๆ พราหมณ์เข้าใจว่า กรรมมีการกราบไหว้เป็นต้นนั้น ย่อมเป็นไปเพื่อสมบัติคือกรรมในเทวโลก คือเพื่อได้เฉพาะปฏิสนธิในเทวโลก ทั้งเห็นว่าพระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่มีกรรมมีการกราบไหว้เป็นต้นนั้น จึงกล่าวกะพระผู้มีพระภาคเจ้าอีกว่า พระสมณโคดม เป็นผู้ปราศจากกรรม ๆ อีกอย่างหนึ่ง พราหมณ์แม้จะแสดงโทษ ในการถือปฏิสนธิ ในท้องแห่งพระมารดาของพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงกล่าวอย่างนั้น ด้วยอำนาจความโกรธ ๆ ในบทว่า อปคฺคโง นั้น มีใจความเฉพาะบท ดังต่อไปนี้ ๆ พระสมณโคดม ที่ทรงพระนามว่า อปคัถะ เพราะอรรถว่าปราศจากกรรม ๆ อธิบายว่า พระสมณโคดมไม่ควรถึงความบังเกิดในเทวโลก ๆ อีกอย่างหนึ่ง กรรมของพระสมณโคดม นั้นต่ำ เหตุนั้น จึงทรงพระนามว่า อปคัถะ ๆ อธิบายว่า อีกอย่างหนึ่ง พระสมณโคดม ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนได้แต่กรรมต่ำต่อไป เพราะเป็นผู้ห่างจากกรรมในเทวโลก เพราะเหตุนั้น การอยู่ในกรรมในท้องพระมารดาของพระสมณโคดม นั้น จึงเป็นความต่ำ ๆ ก็เพราะการอยู่ในกรรมต่อไป

ของพระผู้มีพระภาคเจ้าปราศจากไปแล้ว ฉะนั้น พระองค์เมื่อทรงพิจารณาเห็น
ความปราศจากกรรมนั้น (มีอยู่) ในพระองค์ จึงทรงรับรองอีกปริยายหนึ่ง ๆ

๒. คำว่า สุวาหุ พุราหุณฺณ เขฏฺฐโง เสฏฺฐโง โลกุตฺต ความว่า
คุณก่อนพราหฺมณฺ์ บรรดาหมู่มสัตว์ที่ตกอยู่ในอวิชชา เรานั้นถึงการนับว่าเจริญ
ที่สุด คือ เจริญสูงสุด เพราะเป็นผู้ทำลายเปลือกไขคืออวิชชานั้นแล้วเกิดโดย
ชาติที่ประเสริฐ ก่อนกว่า เปรียบเหมือนบรรดาลูกไก่เหล่านั้น ลูกไก่ตัวที่
ทำลายเปลือกไขแล้ว เกิดออกมาก่อนกว่า จัดเป็นลูกไก่ตัวพีฉะนั้น อนึ่ง
เรานั้น ถึงการนับว่าประเสริฐที่สุด ก็เพราะไม่มีผู้เสมอเหมือนด้วยคุณสมบัติ
ทั้งปวง ๆ

พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงประกาศความที่พระองค์ทรงเป็นผู้เจริญ
ที่สุดและประเสริฐที่สุดอันยอดเยี่ยม แก่พราหฺมณฺ์อย่างนี้แล้ว บัดนี้ เพื่อจะ
ทรงแสดงปฏิปทาที่เป็นคุณให้พระองค์บรรลุความเป็นผู้เจริญที่สุดและประเสริฐ
ที่สุดนั้น ตั้งแต่ส่วนเบื้องต้น จึงตรัสคำเป็นต้นว่า อารทฺธํ โข ปน เม พุราหุณฺณ ฯ
อีกอย่างหนึ่ง เพราะได้ฟังการที่พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้เจริญที่สุดและประเสริฐ
ที่สุดอันยอดเยี่ยมนี้ พราหฺมณฺ์จึงเกิดความคิดขึ้นอย่างนี้ว่า พระสมณโคตม
ถึงความเป็นผู้เจริญที่สุดและประเสริฐที่สุดนี้ ด้วยปฏิปทาอะไรหนอแล
พระผู้มีพระภาคเจ้าครั้นทรงทราบความคิดของพราหฺมณฺ์นั้น เมื่อจะทรงแสดง
ว่า เราถึงความเป็นผู้เจริญที่สุดและประเสริฐที่สุดอันยอดเยี่ยมนี้ ด้วยปฏิปทานี้
จึงตรัสอย่างนี้ ฯ บรรดาบทเหล่านั้น หลายบทว่า อารทฺธํ โข ปน เม พุราหุณฺณ
วิริยํ อโหสิ ความว่า คุณก่อนพราหฺมณฺ์ ความเป็นผู้เจริญที่สุดและประเสริฐ
ที่สุดอันยอดเยี่ยมนี้ เราหาได้บรรลุด้วยความเกียจคร้าน ด้วยความหลงลืมสติ
ด้วยกายที่กระสับกระส่าย ด้วยใจที่ฟุ้งซ่านไม่ โดยที่แท้แล ก็เพื่อบรรลุความ
เป็นผู้เจริญที่สุดและประเสริฐที่สุดนั้น เราได้ปรารภความเพียรยิ่งแล คือเรานั่ง
ณ โพธิมณฑล ได้ปรารภความเพียรประกอบด้วยองค์ ๔ ฯ มีคำอธิบายว่า
ได้ประคับประคองไว้ คือให้เป็นไป โดยไม่ย่อหย่อน ฯ ก็ ความเพียร

ของเรานั้น ได้ชื่อว่าไม่ย่อหย่อน เพราะเราได้ปรารถนาแล้วอย่างแท้จริง ๆ และมีโชเฉพาะความเพียรอย่างเดียวกันนั้น แม้สติ เราก็เข้าไปตั้งมั่นไว้ดีแล้ว โดยให้มุ่งต่ออารมณ์ และเพราะเข้าไปตั้งมั่นไว้ดีแล้วนั่นเอง จึงชื่อว่าไม่หลงลืมแล้ว ๆ

สองบทว่า **ปสฺสทุโร** กาโย ความว่า แม้กายของเรา ก็เป็นอันสงบแล้ว ด้วยอำนาจความสงบกายสงบใจ ๆ เพราะเมื่อนามกายสงบแล้ว แม้รูปกายก็เป็นอันสงบแล้วเหมือนกัน ฉะนั้น ในพระบาลีนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสเพียงว่า **ปสฺสทุโร** กาโย ไม่ตรัสแยกกันว่า นามกาโย รูปกาโย คั้งนี้ ๆ